

MINISTERSTVO FINANCÍ

Č. j.: MF-6153/2024/3601-2

PID: MFCREXBVWK

ZPRÁVA

**o výsledcích kontrol provedených u stavebních spořitelén
a penzijních společností v roce 2023**

Prosinec 2024

1 Obsah

SHRnutí	3
1 KONTROLA A DOZOR NA FINANČNÍM TRHU	4
1.1 Právní rámec	4
1.2 Informační systémy	5
2 KONTROLY U STAVEBNÍCH SPOŘITELN	7
2.1 Subjekty kontrol	7
2.2 Výsledky kontrol.....	7
2.2.1 Poskytování státní podpory účastníkům, kteří mají uzavřeno v jednom kalendářním roce více smluv (duplicitní smlouvy), v situacích, kdy stavební spořitelna nemá dostatek informací k posouzení nároku účastníka na státní podporu	8
2.2.2 Poskytování státní podpory v případech smluv uzavřených a evidovaných na totožné rodné číslo	9
2.2.3 Poskytování státní podpory v prvním roce po uzavření smlouvy před porovnáním údajů o účastníkovi s údaji vedenými v informačním systému evidence obyvatel a v informačním systému cizinců	10
2.2.4 Poskytování státní podpory po úmrtí účastníka	12
2.2.5 Shrnutí kontrol ve stavebních spořitelnách	13
3 KONTROLY U PENZIJNÍCH SPOLEČNOSTÍ	15
3.1 Subjekty kontrol	15
3.2 Výsledky kontrol.....	15
3.2.1 Dodržování zákonných lhůt pro vrácení státního příspěvku	16
3.2.2 Dodržování povinnosti penzijní společnosti vrátit státní příspěvek.....	17
3.2.2.1 Státní příspěvky poskytnuté na zaniklá penzijní připojištění nebo doplňková penzijní spoření v případech, kdy penzijní společnost nepředala ministerstvu informaci o způsobu jejich vypořádání	18
3.2.2.2 Státní příspěvky poskytnuté na ukončené smlouvy, u kterých již uplynula zákonná lhůta pro jejich vrácení	18
3.2.2.3 Státní příspěvky poskytnuté po úmrtí účastníka, zániku jeho účasti na veřejném zdravotním pojištění, příp. po ukončení trvalého pobytu	19
3.2.2.4 Státní příspěvky poskytnuté na smlouvy o doplňkovém penzijním spoření, u kterých byl účastník identifikován datem narození.....	20
3.2.3 Shrnutí kontrol v penzijních společnostech.....	20
4 SPRÁVNÍ ŘÍZENÍ	22
4.1 Správní řízení se stavebními spořitelny.....	22
4.2 Správní řízení s penzijními společnostmi	22
5 ZÁVĚR	24

Shrnutí

Česká republika (dále jen „ČR“) vynaložila na podporu stavebního spoření a penzijního připojištění, resp. doplňkového penzijního spoření, v roce 2023 celkem 11,7 mld. Kč, a to 4,2 mld. Kč na podporu stavebního spoření a 7,5 mld. Kč na podporu penzijního připojištění, resp. doplňkového penzijního spoření.

Dozor nad poskytováním státní podpory v uvedených oblastech v souladu se zákonnými pravidly vykonává Ministerstvo financí (dále jen „ministerstvo“).

V průběhu roku 2023 provedlo ministerstvo v rámci výše uvedeného dozoru kontroly ve všech stavebních spořitelnách a penzijních společnostech působících na finančním trhu v ČR. Celkově bylo zkontrolováno 1.022 smluv s úhrnnou částkou poskytnuté státní podpory a státního příspěvku ve výši 11,8 mil. Kč.

U stavebních spořitelen bylo zkontrolováno 488 smluv o stavebním spoření, na které byla poskytnuta státní podpora ve výši 4,7 mil. Kč. Kontroly byly zaměřeny na případy, kdy by mohlo dojít k neoprávněnému poskytnutí státní podpory (např. v situacích, kdy mají účastníci více smluv o stavebním spoření nebo nesplňují podmínky nároku na státní podporu). Nedostatky byly zjištěny u 347 případů, tj. u 71 % kontrolovaných smluv, a byla vrácena státní podpora v celkové výši 563.775 Kč.

U penzijních společností bylo zkontrolováno 534 smluv, na které byl vyplacen státní příspěvek ve výši 7,1 mil. Kč. Kontroly byly zaměřeny na dodržování zákonných lhůt pro vrácení státního příspěvku v případech, kdy státní příspěvek nebyl použit ve prospěch účastníků, a na dodržování povinnosti vrátit státní příspěvek (např. při zániku nároku na poskytnutí státního příspěvku nebo po ukončení smlouvy). Nedostatky byly zjištěny u 336 případů, tj. u 63 % kontrolovaných smluv. Na základě provedeného výkonu dozoru byly vráceny státní příspěvky v celkové výši 1.329.793 Kč.

Vysokého procenta zjištěných nedostatků bylo dosaženo především způsobem výběru kontrolního vzorku, kdy ke kontrole byly cíleně vybrány případy, u nichž informační systémy stavebního spoření a doplňkového penzijního spoření indikovaly možné pochybení stavebních spořitelen a penzijních společností. Kontrolami nebylo zjištěno takové pochybení stavebních spořitelen ani penzijních společností, které by ukazovalo na systematické porušování jejich zákonných povinností. Společnosti na základě závěrů z výkonu dozoru vrátily zpět ministerstvu dotčenou státní podporu a státní příspěvky a deklarovaly přijetí opatření směřujících k nápravě zjištěných nedostatků.

Na základě závěrů kontrol provedených v předchozích letech bylo v roce 2023 penzijním společnostem, které byly v prodlení s plněním povinnosti vrátit státní příspěvek v příslušné zákonné lhůtě, stanoveno ministerstvem penále ve výši 1 ‰ z částky státního příspěvku za každý den prodlení, a to v celkové výši 159.028,18 Kč.

1 Kontrola a dozor na finančním trhu

Zpráva o výsledcích kontrol provedených u stavebních spořitelen a penzijních společností v roce 2023 (dále jen „zpráva“) je předkládána ke zveřejnění podle ustanovení § 26 zákona č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o kontrole“). Zpráva obsahuje pouze zobecněné a anonymizované informace s uvedením konkrétní oblasti kontrol a jejich výsledků.

Hodnocení výsledků kontrol uvedené ve zprávě vychází ze skutečností a poznatků z kontrol provedených v roce 2023 u stavebních spořitelen a penzijních společností, přičemž zahrnuje také kontroly zahájené v předchozích letech, které byly ukončeny v roce 2023.

1.1 Právní rámec

V rámci působnosti ministerstva stanovené zákonem č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČR, ve znění pozdějších předpisů, vykonává ministerstvo, konkrétně odbor Finanční trhy III¹, podle § 15 zákona č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o stavebním spoření“), dozor nad dodržováním podmínek pro poskytování státní podpory stavebního spoření stanovených tímto zákonem a podle § 156 zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o doplňkovém penzijním spoření“), státní dozor nad dodržováním povinností penzijních společností v souvislosti s poskytováním a vrácením státního příspěvku.

Provozovateli stavebního spoření jsou podle zákona o stavebním spoření stavební spořitelny. Stavební spořitelna je banka, která může vykonávat pouze činnosti, povolené jí Českou národní bankou (dále jen „ČNB“) v rámci udělené bankovní licence, kterými jsou stavební spoření (tj. účelové spoření spočívající v přijímání vkladů od účastníků stavebního spoření, poskytování úvěrů účastníkům stavebního spoření a poskytování státní podpory těmto účastníkům) a další činnosti podle § 9 zákona o stavebním spoření.

S účinností od 01.01.2024 může stavební spořitelna bez povolení obsaženého v bankovní licenci dále vykonávat působnost kontaktního místa veřejné správy, je-li držitelem autorizace podle zvláštního zákona, a poradenskou a další činnost související s žádostmi fyzických nebo právnických osob o poskytnutí peněžních prostředků ze státního rozpočtu, státních finančních aktiv, státních fondů, od územních samosprávných celků, Národního fondu a Evropské unie (dále jen „EU“) poskytované

¹ Na základě organizační změny s účinností od 01.01.2024. Do 31.12.2023 výkon dozoru nad dodržováním podmínek pro poskytování státní podpory stavebního spoření a státní dozor nad dodržováním povinností penzijních společností v souvislosti s poskytováním a vrácením státního příspěvku s výjimkou vedení správních řízení vykonával odbor Finanční trhy II.

v oblasti udržitelného bydlení, hospodaření s přírodními zdroji a využití obnovitelných zdrojů.

Penzijní připojištění prostřednictvím majetku v transformovaném fondu a doplňkové penzijní spoření prostřednictvím účastnických fondů provozují penzijní společnosti, kterým bylo ČNB uděleno povolení k činnosti penzijní společnosti podle zákona o doplňkovém penzijním spoření. Penzijní společnosti shromažďují a umísťují příspěvky účastníků penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření, příspěvky placené za účastníka jeho zaměstnavatelem a státní příspěvky a vyplácejí dávky z penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření.

Kontroly byly vykonány podle příslušných ustanovení zákona o kontrole. Kontrolou podle zákona o kontrole se rozumí formalizovaný proces zjišťování kontrolního orgánu, resp. kontrolujících, zda kontrolovaná osoba dodržuje právní povinnosti, které přísluší kontrolnímu orgánu kontrolovat. Kontrolovanou osobou se v tomto případě rozumí stavební spořitelna nebo penzijní společnost, kontrolním orgánem se rozumí ministerstvo a kontrolujícími pracovníci příslušného odboru ministerstva.

Kontroly jsou prováděny převážně z vlastního podnětu kontrolního orgánu v návaznosti na plán kontrol. Plán kontrol, včetně jejich zaměření, sestavuje ministerstvo na základě vyhodnocení kontrol provedených v předchozím období, aktuálních poznatků ministerstva, případně na základě vnějších podnětů (např. od jiného organizačního útvaru ministerstva, účastníků stavebního spoření, penzijního připojištění, resp. doplňkového penzijního spoření, nebo ČNB jako orgánu dohledu). Do plánu kontrol byly v roce 2023 zahrnuty všechny stavební spořitelny a penzijní společnosti. Plán se sestavuje na období jednoho kalendářního roku.

V případě potřeby je možné provést kontrolu mimo plán kontrol, zejména na základě zjištění zásadních informací z další činnosti ministerstva nebo zásadního vnějšího podnětu.

Zákon o stavebním spoření a zákon o doplňkovém penzijním spoření rovněž připouštějí výkon státního dozoru nad stavebními spořitelnami a penzijními společnostmi bez zahájení kontroly podle zákona o kontrole, tedy vyžádání podkladů a informací nezbytných pro objasnění skutečností souvisejících s tímto dozorem od stavební spořitelny nebo penzijní společnosti a jejich kontrolu. Zpráva z důvodu její ucelenosti obsahuje také závěry z takto vykonaného státního dozoru.

1.2 Informační systémy

Ministerstvo spravuje a provozuje pro účely dozoru informační systém stavebního spoření a informační systém doplňkového penzijního spoření.

V informačním systému stavebního spoření se evidují především základní identifikační údaje o účastnících stavebního spoření, uzavřených smlouvách o stavebním spoření, délce trvání doby spoření, o nárocích na státní podporu ve vztahu k právním předpisům platným v době uzavření smlouvy a výši přiznané státní podpory. Obdobně

se v informačním systému doplňkového penzijního spoření evidují hlavně základní identifikační údaje o účastnících penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření, uzavřených smlouvách o penzijním připojištění a doplňkovém penzijním spoření, délce pojištění, resp. spořicí doby, o nárocích na dávky, výši příspěvku účastníka a přiznaného státního příspěvku.

Ministerstvo je oprávněno provádět kontrolu shody údajů vedených v obou informačních systémech s údaji evidovanými v základním registru obyvatel, v informačním systému evidence obyvatel a v informačním systému cizinců. U penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření navíc v centrálním registru pojištěnců vedeném Ústředím Všeobecné zdravotní pojišťovny ČR (dále jen „centrální registr pojištěnců“), v evidenci České správy sociálního zabezpečení (dále jen „ČSSZ“) a s účinností od 01.01.2024 také s údaji vedenými v evidenci Ministerstva obrany a Ministerstva spravedlnosti.

2 Kontroly u stavebních spořitelen

2.1 Subjekty kontrol

V roce 2023 působilo na finančním trhu v ČR celkem pět stavebních spořitelen oprávněných k nabízení a poskytování finančních služeb v oblasti stavebního spoření, které podléhaly kontrole dodržování podmínek pro poskytování státní podpory:

ČSOB Stavební spořitelna, a.s., IČ 49241397;
Modrá pyramida stavební spořitelna, a.s., IČ 60192852;
Moneta Stavební Spořitelna, a.s., IČ 47115289;
Raiffeisen stavební spořitelna a.s., IČ 49241257;
Stavební spořitelna České spořitelny, a.s., IČ 60197609.

Ministerstvo v roce 2023 stavebním spořitelnám poukázalo ze státního rozpočtu zálohy státní podpory v celkové výši 4,192 mld. Kč.

2.2 Výsledky kontrol

Provedené kontroly byly zaměřeny na dodržování podmínek pro poskytování státní podpory stanovených zákonem o stavebním spoření, a to v případech smluv o stavebním spoření:

- uzavřených a evidovaných na totožné rodné číslo – tzv. duplicitních smluv (přičemž některé stavební spořitelny sami požádaly ministerstvo o poskytnutí součinnosti při prověření nároku účastníků, kteří mají uzavřeno v jednom kalendářním roce více smluv);
- se státní podporou přiznanou v prvním roce po uzavření smlouvy před kontrolou nároku účastníka v informačním systému stavebního spoření provozovaném ministerstvem;
- účastníků, kteří zemřeli, a státní podpora byla přiznána i za období po jejich úmrtí.

Výběr a počet konkrétních smluv určených ke kontrole podle shora uvedeného zaměření byl proveden na základě předem stanovených kritérií podle příslušného tématu zaměření kontroly.

Při výkonu kontroly ministerstvo také prověřovalo, jestli stavební spořitelny plní své povinnosti, které jim ukládá § 13 zákona o stavebním spoření, tj. zda kontrolují, jestli účastníkovi trvá právo na státní podporu evidovanou na jeho účtu a jestli byly splněny podmínky pro výplatu státní podpory účastníkovi.

2.2.1 Poskytování státní podpory účastníkům, kteří mají uzavřeno v jednom kalendářním roce více smluv (duplicitní smlouvy), v situacích, kdy stavební spořitelna nemá dostatek informací k posouzení nároku účastníka na státní podporu²

Při výkonu této kontroly je postupováno podle § 3 zákona o kontrole, kdy ministerstvo jako kontrolní orgán využívá před zahájením kontroly z moci úřední možnost provést úkony, jejichž účelem je opatření podkladů pro posouzení, zda zahájit kontrolu. Kontrola byla provedena mimo plán kontrol na základě vnějšího podnětu, kterým v tomto případě byly dotazy stavebních spořitelen.

Kontrola byla zaměřena na dodržování podmínek pro poskytování státní podpory účastníkům podle § 10 zákona o stavebním spoření v příslušném znění.

V souladu s § 11 odst. 2 zákona o stavebním spoření stavební spořitelna uplatňuje nárok na vyplacení zálohy státní podpory souhrnně za všechny účastníky písemnou žádostí u ministerstva, a to vždy po uplynutí kalendářního roku. Podle § 10 zákona o stavebním spoření, ve znění účinném od 01.01.2011 do 31.12.2023, státem poskytovaná záloha státní podpory činí 10 % z uspořené částky v příslušném kalendářním roce, nejvíce však 2.000 Kč. Účastníkovi, který má uzavřeno v jednom kalendářním roce více smluv, přísluší státní podpora na ty smlouvy, u kterých o její přiznání požádal. Přitom se postupně poukazují zálohy státní podpory přednostně z uspořené částky u dříve uzavřených smluv, přičemž celkový součet záloh státní podpory ke všem smlouvám účastníka v příslušném kalendářním roce nesmí přesáhnout výše uvedený limit 2.000 Kč.

V případech, kdy je státní podpora poskytnuta na dvě nebo více smluv s totožným rodným číslem za příslušný rok, je na místě při kontrole posoudit, zda stavební spořitelna u jednotlivých případů postupovala v souladu s pravidly pro poskytování státní podpory podle § 10 zákona o stavebním spoření. V případě, že stavební spořitelna nemohla pro nedostatek podkladů sama rozhodnout o vrácení státní podpory, rozhoduje o vrácení ministerstvo na základě zjištěných a ověřených skutečností, vyplývajících z identifikačních údajů účastníků a dokumentů doložených všemi dotčenými stavebními spořitelkami.

V roce 2023 byla dokončena kontrola 29 smluv zahájená v roce 2022 s celkovou výší poskytnuté státní podpory 223.367 Kč a její vyhodnocení je předmětem této zprávy.

Při kontrole bylo na základě shromážděných podkladů a údajů z informačního systému ministerstva posuzováno, zda účastníkům poskytnutá záloha státní podpory za rok 2021 přísluší, resp. zda jim přísluší v poskytnuté výši. Pokud bylo zjištěno, že státní podpora byla poskytnuta totožné osobě u dvou i více stavebních spořitelen, ministerstvo určilo, ze které smlouvy bude státní podpora vrácena.

² Tato kontrola byla uvedena rovněž ve zprávě o výsledcích kontrol v roce 2022.

Po vyhodnocení shromážděných podkladů bylo zjištěno, že:

- ve 20 případech byla státní podpora evidovaná na účtu účastníka, resp. připsaná na účet účastníka do konce doby spoření, poskytnuta v souladu s podmínkami zákona o stavebním spoření, a to ve výši 214.363 Kč;
- v 9 případech byla státní podpora evidovaná na účtu účastníka, resp. připsaná na účet účastníka do konce doby spoření, poskytnuta v rozporu s podmínkami zákona o stavebním spoření, a to ve výši 9.004 Kč.

V rámci úkonů předcházejících kontrole byly stavební spořitelny seznámeny s vyhodnocením, zda účastníkům poskytnutá záloha státní podpory za rok 2021 přísluší, resp. zda jim přísluší v poskytnuté výši. Dotčené stavební spořitelny zálohy státní podpory, které účastníkům nepříslušely, vrátily na základě tohoto vyhodnocení ve všech případech zpět ministerstvu, a vzhledem k tomu, že v činnosti stavebních spořitelien nebyly po vyhodnocení zjištěny nedostatky, ministerstvo nepřistoupilo k zahájení kontroly z moci úřední u žádné z nich.

V průběhu roku 2023 se na ministerstvo obrátily dvě stavební spořitelny s žádostmi o poskytnutí součinnosti při vyhodnocení nároku účastníků na poskytnutí státní podpory za rok 2022. Ke kontrole bylo vybrány všechny dotčené smlouvy z obou žádostí, tj. 45 smluv, a dalších 28 duplicitních smluv jiných stavebních spořitelien, s celkovou výší poskytnuté státní podpory 392.986 Kč. Kontrola nebyla do konce roku 2023 dokončena.

2.2.2 Poskytování státní podpory v případech smluv uzavřených a evidovaných na totožné rodné číslo³

Při výkonu této kontroly bylo postupováno podle § 3 zákona o kontrole, kdy ministerstvo jako kontrolní orgán využilo před zahájením kontroly z moci úřední možnost provést úkony, jejichž účelem je opatření podkladů pro posouzení, zda zahájit kontrolu.

Kontrola byla zaměřena na dodržování podmínek pro poskytování státní podpory účastníkům podle § 10 zákona o stavebním spoření v příslušném znění, a to v souvislosti se smlouvami uzavřenými a evidovanými na totožné rodné číslo – duplicitní smlouvy.

V roce 2023 byla dokončena kontrola 32 duplicitních smluv (tj. všech smluv, u nichž byla duplicita zjištěna po zpracování žádostí stavebních spořitelien o státní podporu za rok 2021 a nebyly obsaženy v žádostech stavebních spořitelien – viz bod 2.2.1) zahájená v roce 2022 s celkovou výší poskytnuté státní podpory 183.967 Kč a její vyhodnocení je předmětem této zprávy.

Při kontrole bylo na základě shromážděných podkladů a údajů z informačního systému ministerstva posuzováno, zda účastníkům poskytnutá záloha státní podpory přísluší, resp. zda jim přísluší v poskytnuté výši. Pokud bylo zjištěno, že státní podpora byla

³ Tato kontrola byla uvedena rovněž ve zprávě o výsledcích kontrol v roce 2022.

poskytnuta totožné osobě u dvou i více stavebních spořitelen a stavební spořitelna sama nemohla pro nedostatek podkladů rozhodnout o vracení státní podpory, ministerstvo určilo, ze které smlouvy bude státní podpora vrácena.

Po vyhodnocení shromážděných podkladů bylo zjištěno, že:

- v 19 případech byla státní podpora evidovaná na účtu účastníka, resp. připsaná na účet účastníka do konce doby spoření, poskytnuta v souladu s podmínkami zákona o stavebním spoření, a to ve výši 173.594 Kč;
- ve 13 případech byla státní podpora evidovaná na účtu účastníka, resp. připsaná na účet účastníka do konce doby spoření, poskytnuta v rozporu s podmínkami zákona o stavebním spoření, a to ve výši 10.373 Kč.

V rámci úkonů předcházejících kontrole byly stavební spořitelny seznámeny s vyhodnocením, zda účastníkům poskytnutá záloha státní podpory přísluší, resp. zda jim přísluší v poskytnuté výši. Dotčené stavební spořitelny zálohy státní podpory, které účastníkům nepříslušely, vrátily na základě tohoto vyhodnocení ve všech případech zpět ministerstvu, a vzhledem k tomu, že v činnosti stavebních spořitelen nebyly po vyhodnocení zjištěny nedostatky, ministerstvo nepřistoupilo k zahájení kontroly z moci úřední u žádné z nich.

V průběhu roku 2023 bylo vybráno ke kontrole 30 duplicitních smluv, tj. veškeré smlouvy, u nichž byla duplicita zjištěna po zpracování žádostí stavebních spořitelen o státní podporu za rok 2022 a nebyly obsaženy ve výše uvedených žádostech dvou stavebních spořitelen (viz bod 2.2.1), s celkovou výší poskytnuté státní podpory 183.317 Kč. Kontrola nebyla do konce roku 2023 dokončena.

2.2.3 Poskytování státní podpory v prvním roce po uzavření smlouvy před porovnáním údajů o účastníkovi s údaji vedenými v informačním systému evidence obyvatel a v informačním systému cizinců⁴

V tomto případě ministerstvo ke kontrole dodržování podmínek pro poskytování státní podpory nejprve využilo údaje, které jsou o účastnících vedeny v informačním systému ministerstva, aby ze souboru 12.270 smluv se státní podporou přiznanou v prvním roce po uzavření smlouvy v letech 2015 – 2021 vybralo případy, u kterých po porovnáním údajů o účastníkovi s údaji vedenými v informačním systému evidence obyvatel a v informačním systému cizinců bylo zjištěno, že účastník nesplňuje podmínky podle § 4 odst. 2 zákona o stavebním spoření v příslušném znění. Po vyhodnocení shromážděných podkladů bylo postupováno podle § 3 zákona o kontrole, kdy ministerstvo jako kontrolní orgán využilo před zahájením kontroly z moci úřední možnost provést úkony, jejichž účelem je opatření podkladů pro posouzení, zda zahájit kontrolu.

Stavební spořitelna podle § 11 odst. 2 zákona o stavebním spoření uplatňuje nárok na vyplacení zálohy státní podpory souhrnně za účastníky písemnou žádostí u ministerstva ve lhůtě do 20. února a 14. července následujícího roku, a to vždy po

⁴ Tato kontrola byla uvedena rovněž ve zprávě o výsledcích kontrol v roce 2022.

uplynutí kalendářního roku, a ve lhůtě do 5. srpna aktuálního kalendářního roku v případě smluv uzavřených do 31. prosince 2003, pokud účastníci ukončili stavební spoření do 30. června aktuálního kalendářního roku. Ministerstvo provádí porovnávání údajů o účastnících s údaji vedenými v informačním systému evidence obyvatel a v informačním systému cizinců, aby prověřilo, zda účastník splňuje podmínky § 4 zákona o stavebním spoření.

Státní podpora přísluší účastníkovi, pokud jím je fyzická osoba, pouze při splnění podmínek stanovených zákonem o stavebním spoření. Podle § 4 odst. 2 zákona o stavebním spoření, ve znění účinném od 27.04.2006, může státní podporu získat i) občan ČR, ii) občan EU, kterému byl vydán průkaz nebo potvrzení o pobytu na území ČR a přiděleno rodné číslo příslušným orgánem ČR, nebo iii) fyzická osoba s trvalým pobytem na území ČR a rodným číslem přiděleným příslušným orgánem ČR.

V kalendářním roce, v jehož průběhu doba spoření začíná nebo končí, podle § 4 odst. 3 zákona o stavebním spoření postačuje, když účastník splňoval alespoň jednu z podmínek podle odstavce 2 po dobu trvání doby spoření v dotčeném roce. V případě, že stavební spořitelna předá ministerstvu informaci, že účastník uzavřel smlouvu v průběhu předchozího roku, a současně požádá o vyplacení zálohy státní podpory za první rok spoření, nelze zpětně prověřit, zda účastník v tomto roce splňoval podmínky podle § 4 zákona o stavebním spoření. Záloha státní podpory je účastníkovi poskytnuta a stavební spořitelna je informována, že se jedná o státní podporu poskytnutou v prvním roce po uzavření smlouvy. Stavební spořitelna má podle § 13 odst. 1 zákona o stavebním spoření povinnost kontrolovat, zda účastníkovi trvá právo na státní podporu evidovanou na jeho účtu. Pokud toto právo z důvodů nesplnění podmínek stanovených tímto zákonem zaniklo, stavební spořitelna další zálohy státní podpory nečerpá a je povinna příslušnou částku přijatých záloh státní podpory vrátit zpět ministerstvu.

V roce 2023 byla dokončena kontrola 95 smluv zahájená v roce 2022 s celkovou výší poskytnuté státní podpory 724.180 Kč a její vyhodnocení je předmětem této zprávy.

Po vyhodnocení shromážděných podkladů bylo zjištěno, že:

- v 63 případech byla státní podpora evidovaná na účtu účastníka poskytnuta v souladu s podmínkami zákona o stavebním spoření, a to ve výši 656.329 Kč;
- v 16 případech byla státní podpora ve výši 29.582 Kč evidovaná na účtu účastníka, resp. připsaná na účet účastníka do konce doby spoření, poskytnuta v rozporu s podmínkami zákona o stavebním spoření, když účastník nesplňoval podmínky podle § 4 zákona o stavebním spoření; stavební spořitelna současně neprokázala, že k datu uzavření smlouvy prověřila splnění podmínek stanovených v ustanovení § 4 zákona o stavebním spoření;
- ve 13 případech byla státní podpora ve výši 25.153 Kč evidovaná na účtu účastníka, resp. připsaná na účet účastníka do konce doby spoření, poskytnuta v rozporu s podmínkami § 10 zákona o stavebním spoření;
- ve 3 případech účastník ztratil nárok na výplatu připsaných záloh státní podpory ve výši 13.116 Kč, neboť nebyly splněny podmínky stanovené v § 12 odst. 2

písm. a) zákona o stavebním spoření tím, že účastník nakládal s uspořenou částkou v období do 6 let ode dne uzavření smlouvy.

V rámci úkonů předcházejících kontrole byly stavební spořitelny seznámeny s vyhodnocením, zda účastníkům poskytnutá záloha státní podpory přísluší, resp. zda jim přísluší v poskytnuté výši. Dotčené stavební spořitelny zálohy státní podpory, které účastníkům nepříslušely, vrátily na základě tohoto vyhodnocení ve všech případech zpět ministerstvu, a vzhledem k tomu, že v činnosti stavebních spořitelen nebyly po vyhodnocení zjištěny nedostatky, ministerstvo nepřistoupilo k zahájení kontroly z moci úřední u žádné z nich.

2.2.4 Poskytování státní podpory po úmrtí účastníka⁵

I v tomto případě ministerstvo ke kontrole dodržování podmínek pro poskytování státní podpory nejprve využilo údaje, které jsou o účastnících vedeny v informačním systému ministerstva. Po vyhodnocení shromážděných podkladů bylo postupováno podle § 3 zákona o kontrole, kdy ministerstvo jako kontrolní orgán využilo před zahájením kontroly z moci úřední možnost provést úkony, jejichž účelem je opatření podkladů pro posouzení, zda zahájit kontrolu.

Podle § 8 zákona o stavebním spoření, ve znění účinném do 31.12.2013, v případě úmrtí účastníka přecházejí práva a povinnosti vyplývající ze stavebního spoření na pozůstalého manžela. Není-li pozůstalý manžel, jsou práva a povinnosti vyplývající ze stavebního spoření předmětem dědění, jen dohodnou-li se dědicové v dohodě o vypořádání dědictví, že práva a povinnosti ze stavebního spoření převezme jeden z nich. Od 01.01.2014 platí nová právní úprava, kdy závazek ze smlouvy zaniká úmrtím účastníka a součástí pozůstalosti je pohledávka na výplatu uspořené částky a záloh státní podpory evidovaných na účtu účastníka včetně záloh státní podpory za kalendářní rok, ve kterém účastník zemřel, podle uspořené částky ke dni úmrtí účastníka v tomto kalendářním roce.

V roce 2023 byla dokončena kontrola 332 smluv zahájená v roce 2022 s celkovou výší poskytnuté státní podpory 3.546.022 Kč a její vyhodnocení je předmětem této zprávy.

Při kontrole je posuzován nárok na poskytnutí státní podpory v jednotlivých letech, takže část smluv je započtena v obou částech níže uvedeného vyhodnocení (např. když v rámci jedné smlouvy má účastník nárok na připsání státní podpory pouze za některé roky). Počet jednotlivých případů je tedy vyšší než počet kontrolovaných smluv.

Po vyhodnocení shromážděných podkladů bylo zjištěno, že:

- v 325 případech byla státní podpora evidovaná na účtu účastníka poskytnuta v souladu s podmínkami zákona o stavebním spoření, a to ve výši 3.069.475 Kč;

⁵ Tato kontrola byla uvedena rovněž ve zprávě o výsledcích kontrol v roce 2022.

- v 293 případech byla státní podpora evidovaná na účtu účastníka, resp. připsaná na účet účastníka do konce doby spoření, poskytnuta v rozporu s podmínkami zákona o stavebním spoření, a to ve výši 476.547 Kč.

V rámci úkonů předcházejících kontrole byly stavební spořitelny seznámeny s vyhodnocením, zda účastníkům poskytnutá záloha státní podpory přísluší, resp. zda jim přísluší v poskytnuté výši. Dotčené stavební spořitelny zálohy státní podpory, které účastníkům nepříslušely, vrátily na základě tohoto vyhodnocení ve všech případech ministerstvu a vzhledem k tomu, že v činnosti stavebních spořitelen nebyly po vyhodnocení zjištěny nedostatky, ministerstvo nepřistoupilo k zahájení kontroly z moci úřední u žádné z nich.

2.2.5 Shrnutí kontrol ve stavebních spořitelnách

V roce 2023 provedlo ministerstvo kontroly u všech stavebních spořitelen. Bylo zkontrolováno celkem 488 smluv, na které byla vyplacena státní podpora v celkové výši téměř 4,7 mil. Kč.

Na základě kontrol provedených podle zákona o kontrole byla stavebními spořitelny u 347 smluv (tj. u 71 % kontrolovaných smluv) vrácena státní podpora v celkové výši 563.775 Kč. Vysokého procenta zjištěných nedostatků bylo dosaženo především způsobem výběru kontrolního vzorku, kdy ke kontrole byly cíleně vybrány případy, u nichž informační systém indikoval možné pochybení.

Z toho v 35 případech byla záloha státní podpory v celkové výši 44.530 Kč vyžádána stavebními spořitelny v rozporu s podmínkami zákona o stavebním spoření na dvě nebo více smluv jednoho účastníka u různých stavebních spořitelen, kdy na základě neúplných či rozporných údajů o účastníkovi stavební spořitelny nemohly samy rozhodnout o vrácení státní podpory a o vrácení rozhoduje ministerstvo na základě zjištěných a ověřených skutečností, vyplývajících z identifikačních údajů účastníků (viz body 2.2.1, 2.2.2 a 2.2.3).

V 16 případech byla státní podpora v celkové výši 29.582 Kč poskytnuta účastníkům v rozporu s podmínkami § 4 zákona o stavebním spoření, když účastníci, kteří nejsou občany ČR, nesplnili podmínky zákona o stavebním spoření, zejména v souvislosti s jejich pobytem na území ČR (viz bod 2.2.3).

Ve 293 případech byla státní podpora v celkové výši 476.547 Kč evidovaná na účtu účastníka poskytnuta po úmrtí účastníka v rozporu s podmínkami § 8 zákona o stavebním spoření (viz bod 2.2.4).

Ve 3 případech účastník ztratil nárok na výplatu připsaných záloh státní podpory v celkové výši 13.116 Kč, neboť nebyly splněny podmínky stanovené v § 12 odst. 2 písm. a) zákona o stavebním spoření tím, že účastník nakládal s uspořenou částkou v období do 6 let ode dne uzavření smlouvy (viz bod 2.2.3).

Tabulka č. 1: Přehled výsledků kontrol ve stavebních spořitelnách (v Kč):

Předmět kontroly	Nárok na státní podporu	Duplicitní smlouvy	Státní podpora v prvním roce účinnosti smlouvy	Státní podpora po úmrtí účastníka	Celkem
Část zprávy	2.2.1	2.2.2	2.2.3	2.2.4	
Částka kontrolované státní podpory	223 367	183 967	724 180	3 546 022	4 677 536
Počet kontrolovaných smluv	29	32	95	332*	488*
Státní podpora vyplacená v souladu se zákonem	214 363	173 594	656 329	3 069 475	4 113 761
Počet případů	20	19	63	325*	427*
Státní podpora k vrácení	9 004	10 373	67 851	476 547	563 775
Počet případů	9	13	32	293*	347*

* Počet jednotlivých případů je vyšší než počet kontrolovaných smluv, protože část smluv byla pro účely vyhodnocování „rozdělena“ na základě hodnotících kritérií do více případů.

3 Kontroly u penzijních společností

3.1 Subjekty kontrol

V roce 2023 působilo na finančním trhu v ČR celkem devět penzijních společností oprávněných k nabízení a poskytování finančních služeb v oblasti doplňkového penzijního spoření a penzijního připojištění:

Allianz penzijní společnost, a.s., IČ 25612603;
Conseq penzijní společnost, a.s., IČ 27916430;
Česká spořitelna – penzijní společnost, a.s., IČ 61672033;
ČSOB Penzijní společnost, a. s., člen skupiny ČSOB, IČ 61859265;
Generali penzijní společnost, a.s., IČ 61858692;
KB Penzijní společnost, a.s., IČ 61860018;
NN Penzijní společnost, a.s., IČ 63078074;
Rentea penzijní společnost, a.s., IČ 09701125;
UNIQA penzijní společnost, a.s., IČ 61859818.

Ministerstvo v roce 2023 penzijním společností poukázalo ze státního rozpočtu částky státního příspěvku ve prospěch účastníků penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření (dále v textu této části zprávy též jen „účastník“) v celkové výši 7,474 mld. Kč (z toho na podporu penzijního připojištění 4,236 mld. Kč a na podporu doplňkového penzijního spoření 3,238 mld. Kč).

3.2 Výsledky kontrol

Provedené kontroly byly zaměřeny na dodržování povinností stanovených zákonem o doplňkovém penzijním spoření, resp. zákonem č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o penzijním připojištění“), v souvislosti s poskytováním a vrácením státního příspěvku, a to v případech:

- dodržování zákonných lhůt pro vrácení státního příspěvku;
- dodržování povinnosti penzijní společnosti vrátit státní příspěvek.

Výběr kontrolovaných případů vycházel z podkladů, které má ministerstvo k dispozici v informačním systému doplňkového penzijního spoření a byl zaměřen na případy, ve kterých tento informační systém, na základě údajů předaných penzijními společnostmi a z protokolů o porovnání údajů s informačním systémem evidence obyvatel, informačním systémem cizinců, centrálním registrem pojištěnců a evidencí ČSSZ, indikoval možné pochybení penzijní společnosti zejména při vrácení státního příspěvku.

3.2.1 Dodržování zákonných lhůt pro vrácení státního příspěvku

Při výkonu této kontroly bylo postupováno podle zákona o kontrole, kdy ministerstvo jako kontrolní orgán zahájilo kontrolu z moci úřední.

Kontrola byla zaměřena na dodržování zákonných lhůt pro vrácení státního příspěvku podle zákona o penzijním připojištění, resp. podle zákona o doplňkovém penzijním spoření. Ve všech zkontrolovaných případech bylo zároveň prověřováno, zda penzijní společnosti nebyl státní příspěvek poukázán neoprávněně.

Penzijní společnost je povinna vrátit ministerstvu částky státního příspěvku v případech a lhůtách podle § 18 zákona o doplňkovém penzijním spoření, nebo podle § 30 zákona o penzijním připojištění, pokud nebyl poukázán státní příspěvek použit ve prospěch účastníků, popř. dalších osob, jejichž nárok vyplývá z uvedených zákonů, nebo pokud zjistila, že jí byly částky státního příspěvku poukázány neoprávněně. Jestliže je penzijní společnost v prodlení s plněním povinnosti vrátit státní příspěvek, je povinna platit penále ve výši 1 ‰ z částky státního příspěvku za každý den prodlení, a to nejvýše do částky rovné částce státního příspěvku, ze které je počítáno.

V průběhu roku 2023 bylo vybráno ke kontrole 426 smluv o penzijním připojištění a doplňkovém penzijním spoření, u kterých ministerstvo na základě údajů ze žádostí penzijních společností o poskytnutí státního příspěvku a zpráv o vrácení státního příspěvku podaných v letech 2017 až 2022 prověřovalo, zda penzijní společnosti vrátily státní příspěvky v zákonné lhůtě.

Do konce roku 2023 byly dokončeny kontroly 86 smluv u pěti penzijních společností s celkovým objemem poskytnutých státních příspěvků 1,5 mil. Kč. Jejich vyhodnocení je předmětem této zprávy.

Vzhledem k tomu, že část smluv byla pro účely vyhodnocování „rozdělena“ na základě hodnotících kritérií do více případů (např. když v rámci jedné smlouvy část státního příspěvku byla vrácena ve lhůtě a část po lhůtě), je počet jednotlivých případů vyšší než počet kontrolovaných smluv.

Po vyhodnocení shromážděných podkladů bylo zjištěno, že:

- v 16 případech penzijním společnostem nevznikla povinnost vrátit státní příspěvek, který byl vyplacen jako součást dávky penzijního připojištění, a to ve výši 227.390 Kč;
- v 10 případech nemohl být dokončen požadovaný převod prostředků účastníka do jiné penzijní společnosti a státní příspěvek ve výši 87.960 Kč byl vrácen zpět ministerstvu;
- v 29 případech byl státní příspěvek, který nebyl využit ve prospěch účastníků, vrácen penzijní společností v zákonné lhůtě, a to ve výši 287.301 Kč;
- v 70 případech byl státní příspěvek, který nebyl využit ve prospěch účastníků, vrácen penzijní společností po marném uplynutí zákonné lhůty, a to ve výši 894.959 Kč.

Dále bylo zjištěno, že v 6 případech nebyly splněny podmínky nároku na státní příspěvek a penzijní společnosti požádaly o státní příspěvek ve výši 64.246 Kč v rozporu se zákonem.

Ve všech případech, kdy penzijním společnostem vznikla povinnost vrátit státní příspěvek, byl státní příspěvek vrácen před zahájením kontroly ministerstvu. V mnoha případech tak penzijní společnost učinila na základě předchozího výkonu státního dozoru, který prověřoval dodržování povinnosti vrátit státní příspěvek (viz Zprávy o výsledcích kontrol provedených u stavebních spořitelén a penzijních společnostech v předchozích letech).

Na základě závěrů kontrol bude penzijním společnostem, které byly v prodlení s plněním povinnosti vrátit státní příspěvek v příslušné zákonné lhůtě, stanoveno ministerstvem penále ve výši 1 ‰ z částky státního příspěvku za každý den prodlení.

3.2.2 Dodržování povinnosti penzijní společnosti vrátit státní příspěvek

Při výkonu státního dozoru bylo postupováno podle § 156 zákona o doplňkovém penzijním spoření, kdy tento zákon připouští výkon státního dozoru nad penzijními společnostmi bez zahájení kontroly podle zákona o kontrole a umožňuje vyžádání podkladů a informací nezbytných pro objasnění skutečností souvisejících s tímto dozorem od penzijní společnosti a jejich kontrolu.

Penzijní společnost je povinna vrátit ministerstvu částky státního příspěvku v případech a lhůtách podle § 18 odst. 2 a 3 zákona o doplňkovém penzijním spoření, nebo podle § 30 odst. 3 a 4 zákona o penzijním připojištění, v závislosti na datu zániku penzijního připojištění nebo doplňkového penzijního spoření, resp. na datu zjištění, že částky státního příspěvku byly poukázány penzijní společnosti, dříve penzijnímu fondu, neoprávněně.

Státní dozor byl zaměřen na dodržování povinnosti penzijní společnosti vrátit státní příspěvek v případech, kdy podle údajů evidovaných v informačním systému ministerstva nebyly státní příspěvky použity ve prospěch účastníků penzijního připojištění nebo doplňkového penzijního spoření, popř. dalších osob, jejichž nárok vyplývá ze zákona o penzijním připojištění, resp. ze zákona o doplňkovém penzijním spoření, a měly být vráceny penzijní společnostmi zpět ministerstvu.

V roce 2023 byla dokončena jedna kontrolní akce zahájená na konci roku 2021, která byla zaměřená na vracení státních příspěvků poskytnutých na zaniklá penzijní připojištění nebo doplňková penzijní spoření v případech, kdy penzijní společnost nepředala ministerstvu informaci o způsobu jejich vypořádání. Dále v průběhu roku 2023 byly zahájeny tři kontrolní akce, které dosud nebyly ukončeny ve všech penzijních společnostech.

Na základě závěrů z vykonaného státního dozoru bude vyhodnoceno, zda s penzijními společnostmi, u kterých bylo zjištěno porušení jejich povinností stanovených zákonem o doplňkovém penzijním spoření v souvislosti s poskytováním a vracením státního příspěvku, budou zahájeny kontroly podle zákona o kontrole.

3.2.2.1 Státní příspěvky poskytnuté na zaniklá penzijní připojištění nebo doplňková penzijní spoření v případech, kdy penzijní společnost nepředala ministerstvu informaci o způsobu jejich vypořádání⁶

Ke kontrole bylo v roce 2021 vybráno celkem 719 smluv, u kterých ministerstvo v protokolech o porovnání údajů s informačním systémem evidence obyvatel, informačním systémem cizinců, centrálním registrem pojištěnců a evidencí ČSSZ obdrželo informaci, že účastník penzijního připojištění zemřel, ukončil trvalý pobyt v ČR anebo mu zanikla účast ve veřejném zdravotním pojištění, příp. účastník doplňkového penzijního spoření zemřel, ale penzijní společnost nepředala ministerstvu zprávu o způsobu vypořádání těchto smluv a dosud nevrátila poskytnutý státní příspěvek.

Z kontrol zahájených v roce 2021 byla v roce 2023 ukončena kontrola v poslední penzijní společnosti, u níž bylo ke kontrole vybráno 139 smluv s celkovým objemem poskytnutých státních příspěvků téměř 1,8 mil. Kč. Její vyhodnocení je předmětem této zprávy.

Po vyhodnocení shromážděných podkladů bylo zjištěno, že:

- ve 100 případech penzijní společnosti vznikla povinnost vrátit státní příspěvek; státní příspěvek byl penzijní společností vrácen po marném uplynutí zákonné lhůty, a to ve výši 851.449 Kč;
- ve 39 případech penzijní společnosti nevznikla povinnost vrátit státní příspěvek ve výši 766.454 Kč, protože byl vyplacen jako součást dávky penzijního připojištění, přičemž v 5 případech z nich byla dávka vyplacena pouze z části příspěvků účastníka a penzijní společnost tedy státní příspěvek ve výši 151.867 Kč, který nebyl součástí dávek penzijního připojištění, vrátila.

Ve všech případech, kdy penzijní společnosti vznikla povinnost vrátit státní příspěvek, byl státní příspěvek vrácen v průběhu kontroly ministerstvu.

3.2.2.2 Státní příspěvky poskytnuté na ukončené smlouvy, u kterých již uplynula zákonná lhůta pro jejich vrácení

Ke kontrole bylo v rámci státního dozoru vybráno celkem 237 smluv ukončených převážně výpovědí účastníka a žádostí o převod do jiné penzijní společnosti, u kterých ministerstvo na základě údajů penzijních společností ze žádostí o poskytnutí státního příspěvku a zpráv o vracení státního příspěvku evidovaných v informačním systému ministerstva prověřovalo, zda penzijním společností vznikla povinnost vrátit státní příspěvky. Celkový objem poskytnutých státních příspěvků v kontrolovaných případech činil 2,7 mil. Kč. Výkon státního dozoru probíhá současně ve všech penzijních společnostech.

⁶ Tato kontrola byla uvedena rovněž ve zprávách o výsledcích kontrol v roce 2021 a 2022, kdy vyhodnocení zahrnovalo výsledky podle stavu ke konci roku 2021 příp. 2022.

Ke konci roku 2023 byly ukončeny kontroly 159 smluv s celkovým objemem poskytnutých státních příspěvků téměř 1,8 mil. Kč a jejich vyhodnocení je předmětem této zprávy.

Po vyhodnocení shromážděných podkladů bylo zjištěno, že:

- ve 112 případech penzijním společnostem nevznikla povinnost vrátit státní příspěvek, který byl převeden jako součást prostředků účastníka do jiné penzijní společnosti, a to ve výši 1.394.730 Kč;
- ve 2 případech penzijním společnostem nevznikla povinnost vrátit státní příspěvek, který byl vyplacen jako součást dávky penzijního připojištění, a to ve výši 64.561 Kč;
- ve 45 případech penzijním společnostem vznikla povinnost vrátit státní příspěvek; státní příspěvek byl vrácen po marném uplynutí zákonné lhůty, a to ve výši 307.272 Kč.

Ve všech případech, kdy penzijním společnostem vznikla povinnost vrátit státní příspěvek, byl státní příspěvek vrácen v průběhu kontroly ministerstvu.

3.2.2.3 Státní příspěvky poskytnuté po úmrtí účastníka, zániku jeho účasti na veřejném zdravotním pojištění, příp. po ukončení trvalého pobytu

Kontrola byla zaměřena na plnění podmínek nároku na poskytování státního příspěvku u smluv o penzijním připojištění a doplňkovém penzijním spoření, u kterých bylo na základě údajů získaných při prověřování nároku na poskytování státního příspěvku v příslušných evidencích a registrech zjištěno, že státní příspěvky mohly být poukázány penzijní společnosti neoprávněně, protože účastník v daném období nesplňoval podmínky nároku na státní příspěvek podle § 13 odst. 1 zákona o doplňkovém penzijním spoření, resp. podle § 2 zákona o penzijním připojištění, nebo se jednalo o státní příspěvky, které mohly být poukázány po úmrtí účastníka.

Ministerstvo ke kontrole plnění podmínek nároku na poskytování státního příspěvku nejprve využilo údaje, které jsou o účastnících vedeny v informačním systému ministerstva. Z celkového počtu 2.711 smluv o penzijním připojištění a doplňkovém penzijním spoření, u kterých informační systém ministerstva indikoval možnost neoprávněně poskytnutých státních příspěvků, bylo do konce roku 2023 vybráno ke kontrole 443 smluv ve čtyřech penzijních společnostech. Dokončeny byly kontroly 150 smluv ve dvou penzijních společnostech s celkovým objemem poskytnutých státních příspěvků téměř 2,1 mil. Kč a jejich vyhodnocení je předmětem této zprávy.

Vzhledem k tomu, že část smluv byla pro účely vyhodnocování „rozdělena“ na základě hodnotících kritérií do více případů (např. když v rámci jedné smlouvy má účastník nárok na státní příspěvky pouze za některé měsíce), je počet jednotlivých případů v případě této kontroly vyšší než počet kontrolovaných smluv.

Po vyhodnocení shromážděných podkladů bylo zjištěno, že:

- u všech 150 kontrolovaných smluv měl účastník penzijního připojištění, resp. doplňkového penzijního spoření, nárok na poskytnutí státního příspěvku za

některé měsíce, takže státní příspěvek v celkové výši 2.084.753 Kč penzijní společnosti náležel;

- v 87 případech vznikla penzijní společnosti za některé měsíce povinnost vrátit státní příspěvek v celkové výši 19.205 Kč, a to v případech, kdy byl státní příspěvek poukázán penzijní společnosti neoprávněně po úmrtí účastníka penzijního připojištění, resp. za měsíce, kdy účastník doplňkového penzijního spoření nebyl účasten na veřejném zdravotním pojištění v ČR.

Ve všech případech, kdy penzijní společnosti vznikla povinnost vrátit státní příspěvek, byl státní příspěvek vrácen ministerstvu.

3.2.2.4 Státní příspěvky poskytnuté na smlouvy o doplňkovém penzijním spoření, u kterých byl účastník identifikován datem narození

Státní dozor byl zaměřen na dodržování povinnosti penzijní společnosti vrátit státní příspěvek v případech, kdy podle údajů evidovaných v informačním systému ministerstva účastníkovi nevznikl nárok na poskytnutí státního příspěvku.

Podle ustanovení § 13 zákona o doplňkovém penzijním spoření ve znění účinném do 31.12.2023 má nárok na státní příspěvek účastník, který má trvalý pobyt na území ČR nebo má bydliště na území členského státu EU, a je i) účasten důchodového pojištění podle tuzemských právních předpisů, ii) poživatelé důchodu z tohoto důchodového pojištění, nebo iii) účasten veřejného zdravotního pojištění v ČR. K prokázání splnění podmínek je účastník povinen sdělit penzijní společnosti rodné číslo přidělené příslušným orgánem ČR, nebylo-li mu rodné číslo přiděleno, pak číslo pojištěnce vedeného v registru pojištěnců.

V případech, kdy penzijní společnost při uzavření smlouvy o doplňkovém penzijním spoření identifikuje účastníka pouze datem narození, státní příspěvek není poukázán. Pokud dodatečně penzijní společnost změní identifikaci účastníka na rodné číslo nebo číslo pojištěnce, může požádat o poskytnutí státních příspěvků zpětně od počátku účinnosti smlouvy.

Ministerstvo nejprve ke kontrole plnění podmínek nároku na poskytování státního příspěvku využilo údaje, které jsou o účastnících vedeny v informačním systému ministerstva. Z celkového počtu 699 smluv o doplňkovém penzijním spoření, u kterých penzijní společnosti od roku 2014 v informačním systému ministerstva změnilly identifikaci účastníka z data narození na rodné číslo nebo číslo pojištěnce, bylo do konce roku 2023 vybráno ke kontrole 238 smluv ve třech penzijních společnostech. Kontroly nebyly do konce roku 2023 ukončeny.

3.2.3 Shrnutí kontrol v penzijních společnostech

V roce 2023 ministerstvo uskutečnilo, resp. dokončilo, kontroly (včetně výkonu státního dozoru) u šesti penzijních společností. Zkontrolováno bylo 534 smluv, na které byl vyplacen státní příspěvek v celkové výši 7,1 mil. Kč. Nedostatky byly zjištěny

u 336 smluv (tj. 63 % kontrolovaných smluv). I v této oblasti bylo vysokého procenta zjištěných nedostatků dosaženo především způsobem výběru kontrolního vzorku, kdy ke kontrole byly cíleně vybrány případy, u nichž informační systém indikoval možné pochybení.

V 70 případech, kdy bylo kontrolováno dodržování lhůt pro vrácení státního příspěvku, byl státní příspěvek ve výši 894.959 Kč vrácen penzijními společnostmi po uplynutí zákonné lhůty a v 29 případech byl státní příspěvek ve výši 287.301 Kč v zákonné lhůtě, z toho v 6 případech byl státní příspěvek ve výši 64.246 Kč poukázán penzijní společnosti neoprávněně (viz bod 3.2.1).

Na základě výkonu dozoru nad dodržováním povinnosti penzijní společnosti vrátit státní příspěvek byl ve 237 případech státní příspěvek v celkové výši 1.329.793 Kč vrácen penzijními společnostmi ministerstvu po uplynutí zákonné lhůty v průběhu kontroly (viz body 3.2.2.1, 3.2.2.2 a 3.2.2.3).

Tabulka č. 2: Přehled výsledků kontrol v penzijních společnostech (v Kč):

Předmět kontroly	Dodržování lhůt pro vrácení státního příspěvku	Dodržování povinnosti vrátit státní příspěvek			Celkem
		Zaniklá penzijní připojištění a doplňková penzijní spoření	Ukončené smlouvy	Oprávněnost nároku na poskytnutí státního příspěvku	
Část zprávy	3.2.1	3.2.2.1	3.2.2.2	3.2.2.3	
Částka kontrolovaného státního příspěvku	1 497 610	1 769 770	1 766 563	2 103 958	7 137 901
Počet kontrolovaných smluv	86*	139*	159	150*	534*
Státní příspěvek vyplacený v souladu se zákonem	315 350	766 454	1 459 291	2 084 753	4 625 848
Počet případů	26*	39*	114	150*	329*
Státní příspěvek k vrácení	1 182 260**	1 003 316	307 272	19 205	2 512 053
Počet případů	99*	105*	45	87*	336*

* Počet jednotlivých případů je vyšší než počet kontrolovaných smluv, protože část smluv byla pro účely vyhodnocování „rozdělena“ na základě hodnotících kritérií do více případů.

** Ve všech případech, kdy penzijním společnostem vznikla povinnost vrátit státní příspěvek, byl státní příspěvek vrácen ministerstvu před zahájením kontroly.

4 Správní řízení

Jak již bylo uvedeno v předchozích částech věnovaných postihům za zjištěné nedostatky, ministerstvo, pokud zjištěné nedostatky naplní skutkovou podstatu správního deliktu, resp. přestupku, může uložit stavebním spořitelnám nebo penzijním společnostem pokutu. Při určení její výměry ministerstvo přihlédne k závažnosti správního deliktu, zejména ke způsobu jeho spáchání a jeho následkům a k okolnostem, za nichž byl správní delikt spáchán.

Pokud se nejedná o správní delikty, resp. přestupky, tak ministerstvo podle § 16 zákona o stavebním spoření v případě porušení podmínek stanovených tímto zákonem uloží stavební spořitelně povinnost vrátit část, případně celkovou částku vyplacené státní podpory, přičemž částku státní podpory uloženou k vrácení do státního rozpočtu vybírá a vymáhá ministerstvo.

Dále může ministerstvo podle § 157 zákona o doplňkovém penzijním spoření penzijní společnosti, která porušila tento zákon v souvislosti s poskytováním nebo vrácením státního příspěvku, uložit ve správním řízení opatření k nápravě zjištěného nedostatku odpovídající povaze porušení a jeho závažnosti. Ministerstvo je také oprávněno stanovit penzijní společnosti, jak již bylo uvedeno, ve správním řízení svým rozhodnutím penále a může také uložit penzijní společnosti pořádkovou pokutu do 5 mil. Kč za nesplnění povinností souvisejících s výkonem dozoru (např. za neposkytnutí potřebné součinnosti).

4.1 Správní řízení se stavebními spořitelny

Ministerstvo v roce 2023 se stavebními spořitelny nevedlo správní řízení ve věci uložení povinnosti vrátit část, případně celkovou částku evidované nebo vyplacené státní podpory.

V souvislosti s výsledky kontrol stavebních spořitelny provedených v roce 2023 podle zákona o kontrole budou po posouzení závažnosti porušení povinností stanovených zákonem o stavebním spoření případná řízení o přestupcích stavební spořitelny předmětem dalšího postupu ministerstva.

4.2 Správní řízení s penzijními společnostmi

V roce 2023 ministerstvo v návaznosti na kontroly, které byly provedeny u penzijních společnostmi v předchozích letech, stanovilo penzijním společnostmi penále za prodlení s plněním povinnosti vrátit státní příspěvek v příslušné zákonné lhůtě v celkové výši 159.028,18 Kč.

Další správní řízení s penzijními společnostmi ve věci uložení penále za nedodržení zákonných lhůt pro vrácení státního příspěvku budou dokončena a nová zahájena postupně v průběhu roku 2024.

V souvislosti s výsledky kontrol penzijních společností ukončených v roce 2023 budou po posouzení závažnosti porušení povinností stanovených zákonem o doplňkovém penzijním spoření případná řízení o přestupcích penzijní společnosti předmětem dalšího postupu ministerstva.

5 Závěr

Kontroly (včetně výkonu státního dozoru) provedené v roce 2023 u stavebních spořitelen a penzijních společností byly ministerstvem v rámci jeho působnosti zaměřeny na dodržování povinností kontrolovaných osob v souvislosti s poskytováním státní podpory stavebního spoření a státního příspěvku penzijního připojištění, resp. doplňkového penzijního spoření, které jsou poskytovány na podporu těchto produktů ze státního rozpočtu.

Výsledky kontrol provedených v roce 2023 neprokázaly systematické pochybení, které by vedlo k zásadnímu porušování povinností stanovených zákonem o stavebním spoření příp. zákonem o doplňkovém penzijním spoření. Provedené vyhodnocení výsledků jednotlivých kontrol odhalilo u stavebních spořitelen i penzijních společností pochybení plynoucí převážně ze skutečnosti, že ne vždy mají dostatek informací, aby mohly beze zbytku dostát svým zákonným povinnostem, příp. z nedostatečného nastavení jejich informačních systémů a metodických postupů nebo jsou způsobena osobními chybami jednotlivců.

Ke kontrolám byly cíleně⁷ vybrány oblasti s potenciálně nejvyšší pravděpodobností vzniku rizika, že by státní podpora a státní příspěvky mohly být použity v rozporu s účelem stanoveným příslušnými zákony, nebo byly kontrolovaným osobám vyplaceny neoprávněně a měly být vráceny ministerstvu. Tím je současně dosahováno i preventivního účinku kontrol, když kontrolované osoby na základě kontrolních závěrů přijímají konkrétní opatření k nápravě zjištěných nedostatků, což se následně projeví nejen v kontrolovaných případech, ale i v dalších obdobných případech přímo nesouvisejících s danou kontrolou.

Výše uvedenému nasvědčuje i relativně vysoké procento zjištěných nedostatků u penzijních společností, byť významný vliv má cílený výběr kontrolovaných případů.

Výsledky provedených kontrol byly ministerstvem využity k úpravě nastavení informačních systémů stavebního spoření a doplňkového penzijního spoření a dále budou využity pro zpracování návrhů potřebných legislativních změn a zohledněny v metodice výkonu dozoru s cílem zajišťovat co nejlepší správu státem poskytované státní podpory stavebního spoření a státního příspěvku penzijního připojištění, resp. doplňkového penzijního spoření.

Stavebním spořitelnám a penzijním společnostem by výsledky kontrol a obecná shrnutí nedostatků zjištěných v průběhu výkonu dozoru měly sloužit mj. jako zpětná vazba ke zlepšení dodržování povinností, které jim ukládá zákon o stavebním spoření, resp. zákon o doplňkovém penzijním spoření a zákon o penzijním připojištění.

⁷ Ministerstvo využívá analytickou metodu vytěžování dat obsažených v informačních systémech stavebního spoření a doplňkového penzijního spoření s cílem získat potenciálně užitečné údaje a informace k provedení kontrol (tzv. data mining).